

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inzerat sprejema upraviteljsvo v Katol. Tiskarni, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rekopisni se ne vračajo, nefrankovana pisma ne sprejemajo.

Uredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I, 17

Izhaja vsak dan, izvenem nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Pa pošiljatelj:

za

celo leto naprej 26 K — h
pol leta : 13 —
četrt : 6,50 —
mesec : 2,20 —

V upraviteljsvo prejema:

za

celo leto naprej 20 K — h
pol leta : 10 —
četrt : 5 —
mesec : 1,70 —

Za pošiljanje na dom 20 h na mesec.

Štev. 277.

V Ljubljani, v ponedeljek 2. decembra 1901.

Letnik XXIX.

Manifestacijski shodi za vseučilišče v Ljubljani.

Shod v Ljubljani.

Včeraj je govorilo v »Mestnem Domu« za vseučilišče v Ljubljani ljubljansko prebivalstvo. Shod je bil sijajen, navzočih je bilo kakih 2000 oseb. Priprost delavec je stal poleg odličnega gospoda, vse pa je družila ena misel, zahteva, naj da vlada našemu narodu pravico in naj mu odpre pot do najvišje izobrazbe, do vseučilišča. Navzoči so bili tudi mnogi državni in deželni poslanci, obč. svetniki in zavedni naši okoličani. Slovenske dame so se zbrale na galeriji. Že dolgo niso bili Slovenci tako združeni, kakor včeraj, in tako enodušna zahteva vseh strank pač ne more ostati brez vpliva na vlado.

Shod je otvoril g. dr. V. Gregorič, nakar je bil soglasno izvoljen predsednikom g. župan Ivan Hribar. G. župan je povdarjal, da dvorana »Mestnega Doma« še nikdar ni služila plemenitejšemu namenu. Mladenci in oni, ki so že osiveli pri narodnem delu, združili so se tu za skupno zahtevo in neki notranji glas mu pravi, da bomo dosegli svoj namen, ako bomo postopali složno. Tako bomo odstranili vse zapreke. Za zapisnikarja je pozval g. župan jurista g. Šego. Gosp. dr. Majaron se radi boleznimi ni mogel udeležiti zborovanja.

Nato nastopi g. dr. K. Triller. Danes je to zborovanje, pravi govornik, zborovanje vseh političnih strank slovenskih, tu so zbrani reprezentantje vseh slojev. To čudo je mogla napraviti le resna ideja. »Ven z ljubljansko univerzo«, je naš bojni klic! Z urnebesno silo zahtevamo, da se odpomore stoletni narodovi kulturni želji in se mu omogoči tudi najvišja kultura. Slovenska ponižnost naj ne sega predaleč. Italijanom ne zavidamo vseučilišča, a tega ne pripustimo, da bi ob otvoritvi laškega vseučilišča se smrtna pesem pela slovenskemu vseučilišču, kajti vlada je mnenja, da je na jugu mogoča le ena univerza. Pravico imamo do slovenske univerze; na bodoči univerzi morajo biti na stežaj odprta vrata slovenskemu jeziku. (Odobranje.) Prvo južno vseučilišče more stati le v Ljubljani, da se nam tako odpravi krivica, ki se glasi: »Nemški avskultantje v Celju in nemški uradniki v Primorju«. Veljati mora izrek: »Če hočeš med Slovenci živeti, Slovenec moraš biti«. Nimajo prav oni, ki pravijo, da nismo zreli, ki trdijo, da smo v kulturi zaostali. (Gibanje in burno pritrjevanje govorniku.) Le po principu narodne prevlade se more onemogočiti vseučilišče v Ljubljani, tega principa pa nikdar ne bomo pripoznavali. Kdo je kriv, da nimamo srednjih šol? Tisti, ki groze strmoglaviti vsako ministerstvo radi kake uboge slovenske paralelke. A dasi se nam napravljajo krivice, mi verujemo v svojo narodno in kulturno bodočnost.

Govornik predlaga, naj se soglasno sprejme naslednja

resolucija:

Današnji veliki ljudski shod izjavlja, da je ustanovitev vseučilišča nujno potrebna v interesu kulturnega in gospodarskega napredovanja ne le slovenskega naroda, temveč tudi v interesu avstrijskega juga sploh, in se jednoglasno obrača do visoke vlade, naj čim preje

izpolni tozadevno že nešteto krat utemeljeno željo, za katero se hoče ves narod potegovati dosledno in neustrašeno, dokler se ne uresniči.

Pred »Mestnim domom« se je zbralo med tem časom tudi mnogo ljudstva in burni živio-klici ter petje slovenskih pesmij donelo je v zborovalni prostor. Ko se je poleglo odobranje, nastopil je g. dr. Vinko Gregorič, ki je z gospodarskega stališča utemeljeval zahtevo za vseučilišče v Ljubljani ter kazal posebnost na to, da ima že mala Bukovina svoje vseučilišče. Kar je govorilo za ondotno vseučilišče, govori pač tudi za nas, razložek je le ta, da smo že 600 let zvesti Avstriji. Edini moramo biti pri svoji zahtevi, vsi brez razločka stanu, brez razločka narodnosti. Edini moramo biti v dejanju in gledati, da ne bo eden podiral, kar bo drugi zidal. Če se bo pa strankarsko postopalo, naj narod govori in gre preko voditeljev na dnevni red. Govor objavljamo doslovno na drugem mestu.

Gospod dr. Kokalj je utemeljeval potrebo univerze z zgodovinskega stališča, katero smo že opetovano pojasnili v našem listu, ter je zaključil svoj govor z izjavo, da ako se bode dvakrat nam odvzeto univerzo reaktiviralo, se nam bo popravila le stara krivica.

Gospod Al. Lavrenčič je govoril v ime trgovcev, ter izjavljal, da se tudi slovenski trgovci navdušeno pridružujejo gibanju za vseučilišče v Ljubljani.

V imenu socialnih demokratov je govoril sodrug Linhart. Govornik ni stal več na ozkem stališču »Rudečega praporja«, ki je pisal, da je vprašanje našega vseučilišča le vprašanje buržoazije, da bi na lažji in prijetnejši način študirali njeni sinovi. Govornik je to pot dejal, da socialni demokratje niso samo platonično za vseučilišče v Ljubljani, ampak da stopajo v boj zanje tudi aktivno. Boj bo splošen, ker je temu gibanju nasprotna vlada. Postaviti se moramo na ekstremno jugoslovansko stališče! ... Poslanci naj bodo brezobzirni v tem boju. Agitacija za vseučilišče naj se zanese med narod. Govornik je prebral v ime svoje stranke naslednjo izjavo:

»Izvrševalni odbor organiziranega delavstva socialno-demokratske stranke za Ljubljano izjavlja svoje povsem jasno in naravno stališče o vseučilišču v Ljubljani sledeče:

S svojega mejnarodnega stališča zahtevamo tudi pri tem vprašanju enakopravnost našega naroda z vsemi drugimi. Le v enakopravnosti in svobodi narodnosti more biti spas in bodočnost narodov v nadaljnem razvoju človeštva zagotovljen. Jugoslovani, ta majhna in do sedaj od države prezirana plemena, stopajo prvič v tem vprašanju odločneje v boj s svojim nasprotnikom, katerega pa mi ne iščemo v celoti raznih narodov, temveč le v prenapetem šovinističnem nazarju političnih strank teh narodov. Delavstvo ne simpatizira samo platonično z vprašanjem, katero je dnevni red shoda, temveč stopa aktivno v boj za vresničenje te zahteve. Organizirano delavstvo zahteva vseučilišče v Ljubljani.

Pri vsej resnobi, s katero se tudi mi ogrevamo za stvar, pa hočemo ostati na realnih tleh in ne v nekaki opojnosti navdušenja pozabiti svoj cilj. V boju za znanstveni

zavod v Avstriji je treba posebno jeklenega poguma. Ne beračenja za pravico, ne prodajanja glasov za drobtine ali obljube, marveč odločno delovanje, ne polovičarstvo, marveč točnost, vsa sredstva mora porabiti v boju za pravico kakor sploh i tukaj, kdor hoče častno stopiti pred ljudstvo.

Pa ostanimo na realnih tleh. Naša literatura se mora pospešiti; domača literatura mora postati vir najnaprednejši naobrazbi. Zato izražamo nado, da bo današnji shod mejni kamen v napredku naše literature in da bodo poklicani činitelji v tem smislu pokazali tudi resno voljo.

Vseučilišče mora biti zavod ved, ne pa zavod v oviro znanosti in napredka sploh. Naglašamo pa še posebno, da zahtevamo za vseučilišče ravnotako brezplačen poduk, kakor za vsa druga učilišča.

Slovenski narod je proletarski narod in proletarijat bode v prvi vrsti po svojih posrednih in neposrednih davkih moral vzdržavati bodoče vseučilišče. Delavstvo zahteva vsled tega brezplačen poduk na vseučilišču, da ne bo de le privilegirancem v prilog, marveč tudi delavskim, ubožnim slojem. — Mi stojimo na svojem proletarskem razrednem stališču in vsled tega zahtevamo tudi danes odločno, da bodi boj za vseučilišče obenem boj za brezplačnost poduka.

Po tej izjavi smo le radovedni na stališče soc. demokratičnih drž. poslancev v drž. zboru.

V imenu organiziranega krščansko-socialnega delavstva je tovariš Jož. Gostinčar v kratkih iskrenih besedah očrtal že itak od početka gibanja jasno stališče krščansko-socialnega delavstva. Izročil je zborovalcem pozdrav vseh delavcev. Krščanski socialci smo za ustanovitev slovenskega vseučilišča, ker hočemo, da se narod izobrazí do najvišje stopinje omike in ker je vprašanje slovenskega vseučilišča najožje spojeno tudi s slovenskimi delavskimi sloji, vsaj večina slovenskih dijakov prihaja iz teh slojev. Krščanski socialci so že šli med ljudstvo, vnetat je za idejo vseučilišča, in delovali bomo za to nesebično, vztrajno in navdušeno, kajti nikakor ne moremo pripustiti, da bi Nemci psovali na Dunaju in v Gradcu naše vseučiliščne, da so ondi samo gostje. Naj se nam da univerza na domačih tleh, da bodo naši vseučiliščniki varni pred psovki in surovostjo Nemcev. Slovenci branimo mejo avstrijske države na jugu in dolžnost države je, v njenem lastnem interesu vsestransko podpirati ta svoj jez ob jugu. Kar se tiče brezplačnosti pouka, smo seveda tudi kršč. socialci za to, a danes se v to razpravo ne bomo spuščali, danes manifestiramo za ustanovitev vseučilišča, v razpravo ostalih vprašanj pa se bomo že še imeli priliko drugič spustiti. V imenu organiziranega kršč. socialnega slovenskega delavstva kliče govornik: »Zivela prihodnja slovenska univerza v Ljubljani!«

Vsem govornikom je občinstvo viharno pritrjevalo. Veliko navdušenje je vladalo, ko so se prečitale nekatere brzojavke, katerih je došlo iz vseh slovenskih in slovenskih krajev 136. Župan Ivan Hribar je zaključil impozantni shod s prošnjo, naj ga zbor pooblasti, da v njegovem imenu odpošlje pozdrave manifestačnim shodom za našo univerzo v Prago, Trst in Brno, čemur je zbor soglasno pritrtil. Župan je omenil, da je že več kot polovica dalmatinskih ob-

čin odposlala prošnje za univerzo v Ljubljani in tako upajmo, da bomo z mogočnimi slovenskimi zavezniki dosegli uresničenje svoje želje. Župan je apeliral na poslance, naj bodo čuječi in vztrajni pri delu za univerzo v Ljubljani. Z gromovitimi živio-klici bodoči univerzi v Ljubljani so se razšli zborovalci, mladina, ki je bila zbrana pred »Mestnim domom«, pa si ni mogla kaj, da ne bi korakala po ulicah, pojoč slovenske pesmi.

Shoda v ljubljanski okolici.

Včeraj zjutraj ob 1/8 uri vršil se je shod večkega delavstva v prostorni veži župnišča pri Devici Mariji v Polju. Prihitelo je na shod tudi mnogo kmečkih posestnikov iz vse župnije, tako da je bil shod res prav sijajen. Ta shod je bil obenem tudi živ protest proti dr. Tavčarjevemu govoru v državnem zboru in proti njegovi trditvi, da je naše ljudstvo poneumljeno in za sto let zaostalo. Zato je shod sprejel soglasno in z velikim navdušenjem naslednjo resolucijo:

Udeležniki javnega shoda pri Devici Mariji v Polju spoznavajo važnost slovenskega vseučilišča v Ljubljani, zato pozivljajo slavno osrednjo vlado, da v najkrajšem času pripomore slovenskemu narodu do tega velevažnega zavoda. Sočuteči z obmejnimi Slovenci, ki pogrešajo slovenskih ljudskih šol, pozivljamo obenem slavno osrednjo vlado, da ustrezne prošnjam obmejnih Slovencev, ter jim da zadostno ljudskih šol na podlagi materinega jezika. Udeležniki shoda pri Devici Mariji v Polju zogorčenjem, slovesno in odločno obsojajo nastop dr. Tavčarjev v državnem zboru ter izrekajo knezoškofu in slovenski duhovščini popolno zaupanje in udanost.

Popoldne ob 3. uri se je vršil shod na Dobrovi pri Ljubljani. Tudi tu se je ljudstvu pojasnjevala potreba in pomen slovenskega vseučilišča in popisoval splošni politični položaj. Sklenili so se sledeči sklepi:

Javni ljudski shod na Dobrovi pri Ljubljani zahteva

1. da se ustanovi v Ljubljani slovensko vseučilišče,
2. da se, ako sedaj vlada razpusti državni zbor, prihodnje volitve izvrše splošno, enako in direktno volivno pravico,
3. najodločneje obsoja dr. Tavčarjev govor v državnem zboru in njegove neresnične trditve o slovenskem ljudstvu.

Za slovensko univerzo.

(Govor primarja g. dr. Vinko Gregoriča na manifestačnem shodu v Ljubljani dne 1. decembra.)

Velecenjeni zborovalci!

Dovolite, da tudi jaz spregovorim nekoliko besedij o današnji točki dnevnega reda, ki je posebnost za naše mesto Ljubljano vitalnega pomena. Toda prej ko pridem takorekoč v specialno razpravo, naj mi bo dovoljeno na kratko omeniti, zakaj da se mora takoj pričeti zgradba vseučilišča, kot najvišjega kulturnega zavoda, če se hoče povdarjati kulturni razvoj vsacega naroda, pričeti takorekoč zgradbo hiše pri strehi. Sliši se čestokrat, da vseučilišče služi le

takozvanim privilegiranim stanovom, širša masa naroda pa le gleda od strani, ker nima zato gmotnih sredstev. Toda, gospoda, stališče, katero zavzemamo pri vseučilišni zahtevi, kot narodni potrebi, ne smemo nikdar zamenjati z gmotnimi potrebami naroda.

Vsak narod potrebuje izobrazbe, ako hoče tekmovali v svetovni konkurenci. V dosego tega moramo pa izobraževati posamezne dele naroda, ljudstva, to je posamezne stanove, iz katerih se ljudstvo sestavlja. Podati jim moramo z drugimi besedami potrebne raznovrstne šole. Kdo pa naj uči na teh šolah? Logično edino le tisti, ki se je na višjih izobraževaliških izšolal, da ima potrebno sposobnost učiti ljudstvo v posameznih strokah. Iz tega razvidi tedaj vsakdo popolnoma lahko, da nam je treba v prvi vrsti višjih izobraževališč, da moramo tedaj priti pri kulturni zgradbi od zgoraj, ker le na ta način nam je mogoče ustanavljati raznovrstne izobraževalne zavode.

Drugače mora pa biti zopet postopanje, če govorimo o gmotni podpori ljudstva. Tu moramo pa v prvi vrsti fundirati širšo maso naroda, kajti ako dobe gmotne podpore samo takozvani »višjih desetisoč«, nima ljudstvo od tega nobene koristi.

V tem smislu blagovolite sprejeti danes moj govor o pomenu vseučilišča.

Ako se ozremo po širni naši Avstriji, vidimo, da je nje južni del glede višjih izobraževališč popolnoma zapuščen. Gradec je zadnja postojanka. Mladina iz južnih krajev mora zapustiti svojo domovino, ako se hoče posvetiti višji izobrazbi. Kaj to pomeni za roditelje, s koliko gmotnimi stroški je to zvezano, mislim, da mi ni treba dokazovati. Morebiti čuti to breme že marsikdo v naši sredi. Istina je, da je na ta način višja izobrazba popolnoma zaprta širši masi naroda.

Toda ne samo to dejstvo opravičuje naše stremenje po ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani, govori zato še drugi tehtni razlogi. Mladina, ki je naša nada in bodočnost, mora zapustiti ožjo svojo domovino po dokončanih srednjih šolah, ko nima še nikakoršnih izkušenj v življenju. Nočem navajati, koliko se jih izgubi v valovih velikomestnega življenja, bodisi vsled pomanjkanja potrebnih sredstev, bodisi vsled družih vzrokov. Ta žalostna istina je itak znana. Toda morebiti huje ko ta, zadene narod druga posledica. V letih, ko je mladeniško, srce najbolj pristopno vsakršnemu vplivu, mora zapustiti svojo domovino, v letih, katera se morajo šteti med najsrečnejša vsega življenja, živi v njemu do sedaj tujih razmerah. Kaj čuda, ako izgubi polagoma dotiko s svojo ožjo domovino, kaj čuda, ako mu izgine polagoma lepi ideal domovine katerega je prinesel od začetka v svojem mladeniškem srcu na vseučilišče. Kako lahko se ideal pozabi! Če se v takih razmerah sicer ne odtuji svojem narodu, mu ostane vendar nekaka mlačnost v bodočem njegovem delovanju. Redko so sejani zaradi tega oni jekleni značaji, o katerih naš neumljivi pesnik tako lepo govori. Takih vdarcev ne more naš mali narod dlje časa prenašati.

Nikakor pa ne zahtevam, da naj sedi mladenič vedno doma za pečjo, in naj ne izkusi tudi življenja po širšem svetu. Toda to se lahko še vedno zgodi v poznejših letih, po dokončanih študijah, če mu sredstva dovoljujejo, ali pa vsaj proti koncu svojih študij. Gotovo bi koristilo vsakemu dijaku, če preživi nekaj semestrov na drugih univerzah, a to naj se zgodi, ko postane z leti resnejši. Tedaj bo veliko mesto s svojimi raznimi znanstvenimi zavodi, s svojim razvitim življenjem prava šola zanj, ker on stopi v to življenje z resnimi nazori. Mladi dijak nima itak prva leta svojega vseučilišnega življenja ničesar od velicega mesta. Suče in giblje se le vedno v dijaških krogih in le redkokrat pride v drugo družbo. Drugače je pa dijaško življenje v manjših mestih. Najboljši dokazovatečega vseučilišnega razvoja so nam mala vseučiliška mesta na Nemškem, in nikdar se ne slišijo pritožbe bodisi od strani občinstva, bodisi od strani profesorjev in dijakov, da bi ta vseučilišča ne zadoščala svojemu namenu. V Avstriji imamo taki vseučilišči v Inomostu in v Černovicah, in reči smem, da se morajo staviti ondi delu-

joče znanstvene moči najboljšim univerzam na stran.

Pri ustanovitvi vseučilišča v Černovicah povdarjal je tedajni naučni minister Stremayer, da je opravičena ta ustanovitev, ker pripada Bukovina že 100 let pod Avstrijo. In ko se je slavila 25letnica tega vseučilišča, pokazala je statistika, da je 3/4 obiskovalcev rojenih v Bukovini. In vendar ni Bukovina veliko večja od Kranjske. Razložek obtoji edino le v tem, da je Kranjska že 600 let pod žezlom habsburške dinastije.

Če je pa že vprašanje vseučilišča na jugu za nas velevažno, postane to vprašanje za Ljubljano vitalno. Vsakemu so še v spominu grozni dnevi leta 1895. Polagoma dviguje se Ljubljana iz svojih razvalin, a pretreka bodo desetletja, da se zaceli rana. A v to svrhu potrebujemo pomoči, potrebujemo novih virov. Kdor pozna vseučiliško življenje, mora pripoznati, da bi bila ustanovitev takega zavoda za vse naše prebivalstvo brez razločka stanu in narodnosti velikanskega pomena. Z vseučiliščem imamo nado pridobiti tudi višje sodne in vojaške urade, ter druge učne zavode, kar bi gotovo pospeševalo gmotni razvoj Ljubljane.

Ako ne dobimo pogojev za razvoj, Ljubljana sama za se nima toliko sredstev, da bi bilo pričakovati onega napredka, katerega moramo imeti za gmotni razvoj vseh stanov. Označene pogoje moremo dobiti pa le, ako smo edini, kakor je bil edin deželni zbor kranjski, ko je brez razlike strank, brez razlike narodnosti soglasno sklenil resolucijo za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani, ter v to svrhu soglasno votiral izdatno svoto 500.000 kron. Edino mora biti vse prebivalstvo brez razlike strank in narodnosti, ne samo v mislih, edino tudi v sredstvih v dosego svojega cilja. V slučaju pa, da bi po tej slavnostni manifestaciji nastala nasprotstva pri naših zastopnikih, naj se oglasi ves narod, da je njegova zahteva, ter da protestuje proti vsakemu strankarstvu. Kdor bi se pa ne hotel pokoriti tej, reči smemo, suvereni volji naroda, ter podiral, kar bi drugi zidali, preko tega se naj gre na dnevni red in naj izgine iz javnega našega življenja!

Velik slovenski shod v Trstu.

Shod pol. društva »Edinost«, ki se je vršil včeraj v dvorani »Tržaškega Sokola« v Trstu, je bil veličastna demonstracija za slov. šolstvo (ljudsko in srednje na Primorskem) v obče in za slovensko univerzo posebej. Sokolova dvorana je bila natačena do zadnjega kotička; shoda so se udeležili vsi sloji slovenskega in hrvatskega, oziroma srbskega prebivalstva tržaškega, a tudi iz bližnje Istre smo videli odličnih gostov.

Po pozdravu predsednika pol. društva, prof. Matka Mandiča in po prečitaniu dotle došlih brzojavnih pozdravov (enega iz Ljubljane, drugega od akademikov iz Gradca), je prvi govoril učitelj na Ciril-Metodovi šoli pri Sv. Jakobu, g. Miloš Kamušič. Govoril je o ljudskem šolstvu tržaškem na splošno ter kazal zlasti žalostne posledice, ki izvirajo iz tega, da nimamo svojih ljudskih šol. Iz takih šol, kakor jih imamo dandanes, morajo izhajati janičari, ki netijo nestrpljivost in sovraštvo med obema narodnostima v Trstu. Zanimiva je bila mej drugim govornikova reminiscenca, da je baš on, kot učitelj tuk. nemške šole, pred 16 leti predlagal slovenske paralele. Uspeh tega predloga je bil ta, da je kmalu potem — moral zapustiti javno službo.

Drugi govornik, gosp. dr. Gustav Gregorin, nam je podal obširno statistično gradivo in vso zgodovino o boju za slovenske šole v Trstu. Na podlagi števil je dokazal, mirno in nepobitno, kaka krivica se nam godi v Trstu glede ljudskih šol. Zanimiv je bil zaključek govora, kjer je govornik naglašal, da dokler vlada ne prepove nabiranja prispevkov za laške in nemške šole izven črnozlatih kolov (društvi: »Dante Alighieri« in »Allg. deutsch. Schulvereine«, »Gustav-Adolf-Verein«) morajo tržaški Slovenci misliti, da jim ostane v vsakem slučaju še odprta možnost, da pridejo do ljudskih šol s pomočjo — ruskih bratov!

Urnebesno pritrjevanje je sledilo tem besedam . . . sprejela se je soglasno resolucija, naj vlada čez dvajset let ven-

dar enkrat že odgovori na utok slovenskih starišev radi slov. ljudske šole v Trstu.

Zatem je nastopil odvetnik gosp. dr. Otokar Rybář, katerega je občinstvo burno pozdravljalo. V krasnem govoru nam je naslikal naše srednje šolstvo ter najnovjše gibanje za slovensko univerzo. Pritrjevanje ni hotelo pomehati, ko je govornik dejal, da če dandanes Slovenci zahtevajo svojo univerzo, zahtevajo s tem le, da postanejo deležni tiste kulture, katero so stoletja in stoletja branili po noči in po dnevu z mečem v roki . . .

Pred vsem se je govornik dotaknil aktualnega vprašanja glede učiteljskega v Kopru, o katerem je menil, da je značilna za postopanje vlade že okolnost, da je tak kulturni zavod, ki bi imel vzgajati vzgojitelje slovenskega in hrvatskega naroda v Istri, ne morda strojev, ki bi o dani potrebi znali blebetati to, kar se jim je umetno vcepilo, — da se je tak zavod namestil v najumazanejšo istrsko gnezdo, kateremu pozna vsak tujec na prvi pogled, da je zaspalo, odkar je moral iz njega zbežati lev, ter da spi še danes. Kje naj si v takem gnezdu pridobi učiteljski obče človeške izobrazbe, ki je v življenju tako nujno potrebuje? Govornik je utemeljeval svoj predlog, naj se dela na to, da se slovenski in hrvatski oddelek učiteljskega kopskega premestita v Trst.

Govornik je osvetlil tudi razmere na primorskih gimnazijah, kjer so prejšnja leta vsaj trpeli tistih borih par uric slovensčine na teden, in na tukajšnjih nemških ljudskih šolah. Povsod na primer drž. šolah so zadnji čas zapeli druge strune, daši tudi preje niso bile mile. Dogaja se, da nemški profesorji nota bene: disciplinarno prestavljeni zato, ker so preveč škilili preko mej, insultirajo dijake naše narodnosti, kakor se je to zgodilo lani na trž. gimnaziji, kar je pa ravnatelj vse lepo pomiril, bolje pomašil in zamašil. Tudi sicer so ti profesorji slabo kvalificirani; pošiljajo nam namreč gospode iz Severne Češke, katerih dijalekta noben Dunajčan ne razume, ali pa s Tirolskega.

Govornik se je bavil tudi z razmerami na tuk. trgovski akademiji, ustanovljeni za časa Marije Terezije. Dolgo časa se je na tem zavodu predavalo tudi v hrvatskem jeziku; potem so predmeti postali samo še na golicah svedočeb, odkoder so s časoma tudi izginili. Govori se celo, da je ostal še fond 30.000 gid. za ta predavanja. Ako je to res, bode vlada toliko prej morala uvesti spet ta hrvatska predavanja, ki bi tudi tukajšnjim italijanskim trgovcem več koristila nego francoska, ker isti trgujejo s slovansko Dalmacijo, Bosno in Hercegovino, Črnogoro itd., ne pa s francoskimi deželami.

Glede vseučilišča se je z navdušenimi besedami spominjal naših akademikov, ki so pričeli tako nadebudno akcijo za slovensko univerzo. Zavračal je trditve nasprotnikov, da nimamo knjig, učenjakov in tudi dijakov ne. Baš južni Slovani smo posojevali Nemcem učenjakov vseh strok: (Tomaseo, Miklosich, Czizhman, Močnik, Jagić itd.) Knjig tudi Nemci niso imeli pred univerzami, kakor tudi Čehi ne, ki pa so danes že daleč prekosili svoje nemške sodeležane. Glede dijakov je pa naša skrb; govornik je prepričan, da bo jih več nego na famozni nemški univerzi v Černovicah.

Naši nasprotniki nas pitajo z barbari, zato, ker zahtevamo šol. Tudi Rusijo so še pred leti imenovali le barbarsko deželo, a danes ima ta barbarska država že mnogo stotin ženskih zdravnic, dočim še mi v Avstriji, v srednji Evropi niti ženskih gimnazij nimamo. Ako so se barbarski Rusi mogli povspeti tako visoko, se pač povspnemo tudi mi, ki smo v bližini kulturnega zapada. Italijanom vseučilišče privoščimo, a poprej ga moramo imeti mi, ki ga bolj zaslužujemo in bolj potrebujemo.

Na to so bile soglasno sprejete resolucije: o premestitvi učiteljskega iz Kopra v Trst, o ureditvi srednjih šol na Primorskem, o ustanovitvi jugoslovanske univerze v Ljubljani in ekviparaciji izpitov in študij v Zagrebu in o zahtevi, da se nam da vseučilišče preje nego Italijanom, katerim se pa naj ustanovi na italijanski zemlji.

Predsednik je prečital še nekaj došlih brzojavnih pozdravov (zlasti brzojavke iz Ce-

lovca je občinstvo burno pozdravljalo) ter zaključil zborovanje ob 1^{1/4}.

Žal, da je to le površno poročilo, spisano v naglici; vendar vam utegne tudi to podati približno sliko o velikanski manifestaciji Tržačanov.

Politični pregled.

V Ljubljani, 2. decembra.

Kronski svet.

Pod cesarjevim predsedstvom se je vršil v petek na dvoru skupni ministerski posvet, katerega so se udeležili: grof Goluhovski, Kallay in Krieghammer, ministerska predsednika Koerber in Szell, Welsersheimb in Fejervary ter Böhm-Bawerk in Lukacs. Avtentiških poročil o tem ministerskem svetu ni. Dunajski listi vedo poročati, da se je vršil razgovor o roku za sklicanje delegacij, o skupnem državnem proračunu ter o povišanju števila vojaških novincev in novih topovih. Za prvo se neki posebno ogreva načelnik generalnega štaba baron Beck, nasprotujeta pa mu finančna ministra, ki pa bržkone ne bota mogla preprečiti načrtov vojaške uprave. Konečno se pa tudi sodi, da je bila že v tem ministerskem svetu razprava o aneksiji okupiranih dežel in o potrebnih osebnih premembah. Tudi s premembami v Dalmaciji se je neki že pečala zadnja skupna ministerska konferenca. Ogerska ministra Szell in Lukacs sta se zvečer istega dne že vrnila v Budimpešto.

Seдем poslancev proti odpravi termino-kupčije.

V petkovi seji poslanske zbornice je, kakor smo že poročali, z 230 proti 7 glasovom obveljal Hagenhoterjev skupni predlog, s katerim se naroča narodno gospodarskemu odseku, da takoj sestavi načrt zakona glede prepovedi žitne termino-kupčije na borzi. Od 237 prisotnih poslancev je bilo pa le sedem takih mož, ki so se drznili glasovati proti predlogu. Imena teh »odličnjakov« svetu ne smejo ostati prikrita. Bili so to poslanci po alfabetnem redu: Auspitz, dr. Ellenbogen, Kink, dr. Menger, dr. Ofner, dr. Vogler in Wrabetz. Ti »ljudski prijatelji« pripadajo deloma židovsko-liberalni, deloma židovsko-socialno-demokratski stranki. Ljudstvo bo sedaj iznova uvidelo, kje so njegovi prijatelji. Seveda bi bili bržkone glasovali proti tudi vsi ostali židje in židovski hlapci, ko bi bili prisotni; toda umaknili so se, da jih ne bi spoznalo ljudstvo. Menda sedaj pač ni več nikogar, ki bi ne vedel, komu koristi borza.

Naslednikom grofa Revertere

je po dolgotrajnih pogajanjih mej Vatikanom in našim zunanjim uradom imenovan prvi sekcijiski načelnik v ministerstvu za vnanje stvari, grof Nikolaj Szecsen. Največ zaslug za to imenovanje ima poleg zunanjega ministra grofa Goluhovskega mažarska vlada, ki se je odločno izjavila proti prvemu znanemu kandidatu grotu Thunu. Že ime novega avstro-ogerskega poslanika pri Vatikanu kaže, da je bil kandidat ogerske vlade. Szecsen je v letu 1881 stopil v diplomatsko službo; služboval je v Carigradu, Rimu, Parizu, Petrogradu, Bukareštu in Draždanih, potem zopet v Rimu in je 6 let sém v ministerstvu za vnanje stvari. Prvim sekcijiskim načelnikom je mesto njega imenovan dosedanji drugi sekcijiski načelnik grof Lützw, drugim pa izredni odposlanec in pooblaščen minister pl. Mery.

Italijanski agrarni socialisti

so imeli 24. in 25. m. m. sestanek v Bologni. Zastopanih je bilo na shodu nad 700 socialističnih kmečkih zvez s 114.178 člani. Najbolje sta bili zastopani pokrajini Emilija in Romagna, potem so sledile Lombardija, Apulija, Piemont, Sicilija, Umbrija, Lacij in Kalabrija, ki šteje 100 članov. Udeležniki so se delili v socialistično večino in republikansko manjšino. Razgovor je bil o organizaciji kmečkega proletarijata. V tem oziru sta bili na dnevnem redu posebno dve točki: ali se naj v zveze kmečkih delavcev sprejemajo tudi mali posestniki in najemniki, in naj li kmečke zveze pristopijo obstoječim delavskim komoram. Po dolgotrajni, zelo burni razpravi je obveljal sklep, ki v pozitivnem smislu odgovarja na stavljeni vprašanji. Nadalje se je sklenilo ustanoviti statistički urad za delo in not-

ranje preseljevanje (iz ene pokrajine v drugo). Pazilo se bo nato, da se delavci-kmetje ne bodo izseljevali v kraje, kjer je dovolj delavcev. S tem se bo preprečilo znižavanje plač. Socijalci in republikanci so se prvi dan zborovanja večkrat resno sprli in naslednji dan republikancev sploh ni bilo več na zborovanje. — Predlog glede pristopa kmečkih zvez k obstoječim delavskim komoram se je posredovalno tako rešil, da je pristop neobligaten. Nekateri so namreč zahtevali popolno ločitev teh dveh skupin. — Konečno je bil razgovor o pravilih za novo »narodno zvezo mej kmečkimi delavci«. V načrtu se govori o propagandi, solidarnosti, disciplini, stavki in seveda tudi o denarnih prispevkih. Pravila so bila odobrena. — Ta prvi agrarno socialistički kongres v Italiji je brezdvomno velike važnosti v političnem in družabnem oziru.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 2. decembra.

Manifestacijski shod v Pragi za slovensko in rusinsko vseučilišče. V veliki dvorani »Národnega duma« na Kralj. Vinogradih se je vršil včeraj popoldne ob 1/3 uri mnogobrojno obiskani manifestacijski shod za vseučilišče v Ljubljani in za rusinsko v Lvovu. Shod je sklical »Slovansky klub«. Zborovanje je otvoril predsednik imenovanega društva dr. Scheiner. Kot prvi govornik je nastopil poslanec dr. Herold, ki je v izbornem govoru dokazoval potrebo in upravičenost ustanovitve višjih šol za južne Slovane in Rusine. Za njim so govorili hrvaški in slovenski poslanci. Konečno se je z velikim navdušenjem sprejela resolucija, v kateri se vlado pozivlja, da streže upravičenim zahtevam bratskih narodov.

Za slovensko vseučilišče je odposlalo petico društvo »Zavod sv. Nikolaja v Trstu«.

Župnik Jan. Tori. V Ameriki je umrl župnik Janez Tori, Slovenec, rojen pri Št. Jurji pod Kumom 12. dec. 1854. Umrl je 28. okt. skoro nagloma, previden s sv. oljem; srce mu je oslabelelo. Pogreb je bil 30. okt. lep, ker je bil vsem priljubljen, nad 30 duhovnikov ga je spremilo. Pred. g. generalni vikarj Stariha piše: »Imamo tolažbo, da je bil pripravljen za večnost, ker je bil vedno zvest, goreč in pobožen duhovnik, in ker je bil bolehan, je tudi tako živel, da je bil pripravljen za zadnjo pot«. — Ker je bil zavarovan za življenje bo ostalo par tisoč dolarjev, katere je volil v roke svojih predstojnikov za mladi duhovniški naraščaj. N. v m. p.!

Osebná vest. Praktikant na praški vseučiliški knjižnici g. dr. Ivan Žmavc je imenovan za amanuensa na tem zavodu.

Poročil se je v soboto v Pletrovčah kmet. potovalni učitelj g. Iv. Belé iz Maribora z gđ. Sidonijo K u k e c, hčerjo veleindustrijalca v Žalcu.

Državni izpit za petje in klavir je naredil gospod nadučitelj Josip Pavčič iz Velikih Lasé na Dunaju s prav povoljnim vspehom.

»Dolenjskim Novicam« bodo s 1. januarjem prihodnjega leta povečali obliko. Cena listu ostane ista, namreč 2 kroni na leto.

Ljubljanski občinski svet ima jutri popoldne ob 5. uri redno sejo.

Pred porotnike pride v tej sesiji tudi »Slovenski Narod«. Obravnava o tožbi, ki jo je vložil g. dr. Brejc, se vrši v ponedeljek, 9. t. m.

Škrlatinka v Huthovem zavodu. Vodstvo tega zavoda nam je poslalo pismo, katero lojalno objavljamo: »Slavno uredništvo! »Slovenec« št. 273 z dne 27. t. m. poroča pod vzglavjem: »Škrlatinka v nemškem Huthovem institutu na Poljanah« o nastali nalezljivi boleznii in omenja: da zbole na teden po 1—2 gojenki, da je že 7 bolnih, in očita se, da se obolele niso takoj v bolnico oddale — zaradi izoliranja in postrežbe, kar vse je v tesnih prostorih in pri razmerah v zavodu nemožno, ter se pozivlja mestni fizikat, da naj skrbi, da se obvarujejo otroci, katere so starši iz daljnih krajev poslali in zaupali sicer namenu ustrežajočemu zavodu, daljše nevarnosti. Ker se nahajajo v prej omenjeni notici nekatere

netočnosti in ker sem uverjena, da je slavnemu uredništvu le javni korist na mar in resnica, zato prosim, da blagovoli slavno uredništvo naslednja pojasnila dobrohotno sprejeti in objaviti. Pred 14. dnevi zbolele so, hkrati skoraj, prve notranje učenke. Pozneje zbolela je 6., ki pa so vse izven nevarnosti. Pri vseh razvija se bolezen normalno. Bolnim strežejo 3 usmiljene sestre, 2 gospe matere in še jedna gospodična, v posebnem traktu popolnoma ločenem od šolskih prostorov in prejšnjih stanovašišč. G. dr. Kopřiva je izjavil, da je za bolnike — v vsakem oziru — najboljše skrbnjeno. Nezgodá se je starišem takoj naznala in prizadeti so želeli in prosili, da naj ostanejo njih zboleli otroci v oskrbi zavoda. Od 36 notranjk ostale so le tri v zavodu, ki so že škrlatinko prestale in sicer na izrečno željo roditeljev. Vse druge odšle so domov potem, ko so se zglasile na mestnem fizikatu za dovoljenje in so se morale popolnoma desinficiranju podvreči. Po njih poročanju so vse popolnoma zdrave. Vsa njih prtljaga ostala je pa tu, da se po določenem načinu razkuži. Slavna kranjska hranilnica podarila je zavodu razkuževalni Formalin-aparat najnovejše vrste in popolnosti. Vsi prostori, kjer so bivala prej obolele, se temeljito desinficirajo, stene opraskajo, na novo slikajo in šest tednov se bo razkuževanje nerabljenih prostorov nadaljevalo. Slavni mestni fizikat je izjavil, da je pri storjenih odredbah vsako razširjevanje boleznii izključeno. Konečno naj še omenim, da je bolezen v zavod zanesla zunanja učenka. Jaz sem se velike odgovornosti v polnem obsegu zavedna, zato pa vzdržujem v zavodu vsestransko oni red, ki odgovarja predpisom in opravičuje zaupanje vseh, ki izročajo zavodu svoje, in želim le, da mi usoda prizanese take skrbi in težave, kakor jih nosim brez lastne krivde sedaj.

Vodstvo Huth-ovega zavoda.

Pred novomeškimi porotniki je bil minuti teden Ivo Branešič iz Adlešič radi uboja obsojen v štiriletno ječo, istotako Anton Hribar iz Sela pri Šmarjeti, tudi obtožen uboja. Soobdolženca Al. Novaka so radi pomanjkanja dokazov oprostili. Ko pa je po obsodbi Hribar izjavil, da je tudi Novak kriv uboja, so tega še enkrat prijeli in odvedli v zapor.

Napredek pri »Graz Volksblattu.« Imenovani, izborni urejevalni graški konservativni list je izšel včeraj v znatno povečani obliki in bo izhajal sedaj nadalje dvakrat na dan. Cena mu ostane ista.

Ernst Wallburg. V soboto je sodišče v Budimpešti v tajni seji razpravljalo o zahtevi avstrijskih sodišč, naj jim izroči Wallburga. Sklep, ki je še tajen, se bo predložil justičnemu ministru, ki se bo v prihodnjih dneh o stvari odločil.

Mandat odložil je štajerski dež. poslanec Moric vitez Schreiner.

Mati in hči pred porotniki. Pred mariborskimi porotniki ste stali 30. novembra 24letna Marija Kerček in njena mati 46letna Katarina Kerček iz Spodnje Poljskave. Mati in hči sta imeli skupno ljubavno razmerje z nekim hlapcem in mati je imela s hlapcem že eno hčer. Skoro so se tudi pri Mariji Kerček pokazali nasledki. Novorojenca sta Marija Kerček in njena mati umorili. Marija Kerček je bila obsojena na pet let težke ječe, Katarina Kerček pa je bila obsojena k smrti na vešalah.

Glasoviti tat bicikljev Anžič pred porotniki. Danes je stal glasoviti tat 17½letni mehaniški vajenec Jožef Anžič iz Ljubljane pred ljubljanskimi porotniki. Anžičeva dejanja in njegovi »slavni begi« so splošno znani, vsaj smo tudi v »Slovenca« obširno poročali o njih, torej jih pač ni treba še enkrat na dolgo ponavljati. Ko se je Anžič vsedel na obtožno klop, obrnil se je proti občinstvu in se mu nasmejál. Opravljen je prav elegantno. Ž njim sedi na zatožni klopi 18letni Avgust Jarc, mehaniški vajenec, njegov pomagač pri tatvini bicikljev. Ko je Anžič kradel kolesa, stal je Avgust Jarc na straži, za kar je dobil polovico skupila. Ukradla sta tako skupaj pet koles, (skupna vrednost 562 K). Kolesa je Anžič primerno preuredil, da se niso spoznala, in zato potrebne stvari deloma tudi ukradel pri svojem mojstru Kolarju, ter tako oškodoval mojstra za 49 K. Tatova sta vo-

dila posebno »poslovno knjigo«, na katero sta napisala: »Geschäftsbuch.« Kolesa sta ukradla g. Franu Poku, prodala kolo France Gradu, — Teodorju Deklevi, prodala Maksu Pavšku, — Franu Hubadu, prodala Štefanu Guzelju, — Matiji Lavrenčiču, prodala Antonu Majlinku. Dalje je ukradl Anžič kolo Francu Avguštinu, a ker je bil nekaj trenutkov pred tatvino pri Avguštinu, skesal se je tatvine in poslal kolo nazaj. **Predsednik:** »Zakaj vas je pričela nakrat vest peči?« Anžič: »Zato, ker sem sumil, da mi bodo prišli na sled.« Ob 1/4 na 1 uro se je prekinila obravnava in se je nadaljevala ob pol 4. uri.

Stara goljufica pred ljubljanskimi porotniki. Danes so imeli ljubljanski porotniki pred seboj l. 1842 v Ljubljani rojeno šiviljo Marijo Hinterschweiger, obtoženo hudodelstva goljufije. Obtoženka je tako hroma, da sta jo morala dva jetniška paznika prinesiti v dvorano. Obtoženka je bila že opetovano kaznovana radi goljufije in je presedela radi tega svojega svojstva že 17 let po ječa h. Danes je bila Hinterschweiger obdolžena, da je, ko je prišla iz ječe, izvahljala od delavke Marije Vrankar denar, češ da je »poštena žena« in da ima bogate sorodnike in da ji bo denar povrnila. Tako je Mariji Vrankar napravila škodo 60 gld., a ji je ostala tudi dolžna za hrano in stanovanje. Porotniki so dana jim vprašanja enoglasno potrdili in Marija Hinterschweiger bo morala zopet neprostovoljno za pet let v »letovišče« v Begunje. Ker je ženska jako slabotna, bode težko še kedaj videla prostost.

Ljubljanske novice. Zaplenjena zastava. Včeraj po manifestačnem shodu za slovensko vseučilišče je nekaj mladeničev prineslo pred »Mestni dom« trobojnico na visokem drogu. Policija je zastavo zaplenila, kar je povzročilo precej razburjenja. Ali bi se kaj takega zgodilo v Celju? In vendar vedno vpijejo nemški časopisi o pristranosti ljubljanske policije. — Nenadoma je umrl danes ob 1/2, 12. uri dopoldne ravnatelj ljubljanske predilnice g. J. Meier. — Smrt pri vojaški vaji. Predvčerajšnjim so imeli vojaki 27. pešpolka naporno vajo. Pri vaji se je Franc Schöckel zgrudil in bil na mestu mrtev. Govori se, da je vojak že prej izjavljál, da ima srčno napako. Vojaška oblast je dolžna javnosti, da pojasni stališče zdravnikov napram temu vojaku in pomiriti javno mnenje. — V Opatijo se je preselil črkostavec g. Fran Tavčar kot poslovni vodja ondotne tiskarne. — Pobegnil je iz Savelj št. 6 devet let stari Jošt Rolc, rojen v Stražišču pri Kranju. Marijana Bezlan v Savljah ga je imela za svojega. Ko mu je te dni napravila novo obleko, je fant pobegnil v svet. — Konj pred vlakom. V soboto popoldne se je splašil konj izvoščka Antona Planinška. Poldr je železniško ograjo in je priletel z vozom tik pred stroj tovarnega vlaka. Izvoščeku se je posrečilo v hipu zaviti konja na stran, sicer bi se zgodila grozna nesreča. — Tatvina v Št. Jakobskem župnišću. Kaplanu pri sv. Jakobu, č. g. Francu Ferjančiču, je neznan tat ukradel iz stanovanja 267 kron. — Pes napadel. Pes Marije Ablin na Karlovski cesti št. 17 se je včeraj odtrgal z verige in napadel Franca Suhadolnika, kateremu je strgal obleko. — Neprijetno vožnjo sta imela včeraj Turk in Hauptmann. Kriva sta bila menda temu sama, ker sta, kakor pravijo, pri Alešu na Posavju preveč napojila voznika, Globočnikovega hlapca. Mej potoma proti Ljubljani je šlo namreč kar po občestnih kamnih. Turk in Hauptmann sta morala stopiti z voza in peš iti proti Ljubljani. — Nezgodá. Sodnemu uradniku J. J. je sinoči spodrsnilo na trotovaru na Rimski cesti, da si je izvinil nogo. Prepeljali so ga v bolnico. — Dva tička pod ključem. V Ljubljano sta prišla v soboto dva sleparska igralca Morone Franc in Hugo Böhm iz Solnograda. Predstavljala sta se eden za zastopnika trgovine z zlatninami in drugi za zastopnika trgovine platini. Pri Frölichu sta se pridružila dvema popotovalcema. Pri Puatu sta obrala popotnika za 50 gld. Zvečer, ju je policija prijela pri Slonu in ju v dveh vozeh odpeljala na magistrat, kjer je dobila res pri nju sleparske karte. — Utopljenca so našli pri Vevčah v Ljubljani. Star je

45 do 50 let in slabo oblečen. Skoro gotovo je to oni mož, ki se je zadnjič potapljál v Gruberjevem kanalu. — V Mali graben je hotel skočiti vojak Franc Lakner od 27. pešpolka radi znanja z neko Marijo Perdan, ker mu je nje mati preprečila razmerje. Ob pravem času so zapazili njegov namen. — 34 voz s konji za Angleže se je danes iz Matzleinsdorfa peljalo mimo Ljubljane na Reko.

Darovi soproge Frana Kalistra. Blagorodna gospa vdova Kalister je povodom smrti svojega soproga velikodušno podarila narodnim društvom te-le svote: delavsko podporno društvo 3000 K, tržaško podporno in bralno društvo 3000 K, dijaška kuhinja 3000 K, možka podružnica sv. Cirila in Metoda 2000 K, ženska podružnica sv. Cirila in Metoda 2000 K, dijaško podporno društvo v Trstu 3000 K, trgovsko izobraževalno društvo 3000 K, tržaški »Narodni dom« 3000 K, zavod sv. Nikolaja 500 K. Vse te svote so darovane kakor nedotakljiva glavnica. Porabi se smejo torej le obresti.

Volivno gibanje v Istri. Volitve volivnih mož so tudi v Istri že dovršene. V političnem okraju Vrsar in Nova vas seveda v italijanskem smislu. Iz Kopra se poroča, da je agitacija med obema nasprotnima laškima strankama (oficijelno lasko stranko in Gambinijevo) silna. Po mestnih oglih je vse polno lepakov, ki pozivljajo volilce: jedni, naj volijo dr. Bellija, drugi, dr. Gambinija. Masa ljudstva je na strani dr. Gambinija, signoria pa na strani koperskega župana dr. Bellija. Dalje se poroča iz Istre, da advokat dr. Scampichio ne kandiduje več. Med novimi laškimi poslanci bode več »radikalnejših« tako n. pr. dr. Belli, Franzin, Davanzo. Lahi so protestirali proti volitvi volivnih mož v Barbanu, Slovani pa proti onim v Kanfanaru. Poroča se, da bo Campitelli gotovo zopet imenovan deželni glavarjem. Campitelli zahteva, naj bode tudi njegov namestnik Lah.

Dr. Jožef Frank razžaljen. V petek je sodišče v Zagrebu razglasilo razsodbo o zadevi dr. Frankove tožbe proti peterim hrvaškim rodoljubom, o katerih je trdil Frank, da so ga razžalili. Obsojeni so bili Tresič Pavičič na 360 K globe, Ivan Barbij na 240 K, Stjepan Zagorac na 300 K in Josip Šafan na 240 K. Odgovorni urednik »Hrvatske« Tkalčić je bil oproščen. Obsojenci so prijaviili ničnostno pritožbo.

442 900 K znaša skupno 16.404 dobitkov 34. državne loterije. Glavni dobitek je 200.000 K, daljni dobitki po 20.000, 10.000, 5000, 2000, 1000 K itd. Vsak dobitke pa ima zopet pred-dobitke in po-dobitke. Vseh skupaj je 16.404. Jedna srečka stane le 4 K. Dobitek te loterije — prva je bila l. 1855 — pride v korist dobrodelnim cizlajtanskim namenom, zaznamovanim od cesarja samega. Žrebanje je 12. dec t. l. Srečke so naprodaj v vseh tobačnih trafikah, po menjalnica in v mnogih drugih krajih.

Telefonska in brzojavna poročila.

Shod v Pragi za slovensko vseučilišče.

Praga, 2. dec. Manifestacijski shod v Pragi včeraj je bil velikanski. Čez 2000 oseb se ga je udeležilo. Zborovanje se je sijajno izvršilo. Bilo je navzočih poleg jugoslovanskih in čeških tudi nekaj rusinskih poslancev. Prvi je govoril dr. Herold.

Praga, 2. decembra. Dr. Herold utemeljuje potrebo vseučilišča v Ljubljani iz znanstvenih, narodnih in političnih razlogov. Jugoslovansko vseučilišče je potrebno kot kulturno ognjišče na jugu monarhije. Jugoslovani so močan steber države. Tam na jugu hočejo vsenemci ustanoviti svojo velikonemško trdnjavo in italijanska iredenta hoče tam imeti svoj veleitalijanski emporij. Tu so Jugoslovani edini, ki še goje in vzdržujejo svobodnega duha avstrijskega domoljubja. Če se ta duh sedaj zatre, ne bo se nikdar več zbudil. (Odobranje.) Dr. Ploj se zahvaljuje za vroče izjave ljubezni, katere dobivajo Slovenci pri tej priložnosti od Čehov, in želi, da bi solidarnost med Čehi in Slovenci vedno obstajala. (Viharno odobranje.) Dr. Ferri pozdravlja shod v imenu Hrvatov in dokazuje, da je tudi s hrvaškega stališča potrebno vseučilišče v Ljubljani. Malorus Korol zgrajba

Slovenecem simpatije svojega naroda zlasti še v tem velevažnem vprašanju.

Praga, 2. dec. Velik utis je naredil govor dr. Žitnikov, kateri je utemeljeval pravice Jugoslovanov do vseučilišča. Govoril je o teritorialnem pomenu vseučilišča v Ljubljani. V turških bojih so bili Jugoslovani rešitelji Avstrije. S svojimi prsmi so štiti državo, a zato niso želi zahvale. Niti majhnega dela tega, kar uživajo Nemci, niso dobili za svoje zasluge. Vse jim je vzela zavistnost in sovraštvo drugih. A v kljub temu niso Jugoslovani "morituri", ampak so "victuri". Kakor so Čehi trdnjava Avstrije proti severu, tako Jugoslovani proti jugu. Vkljub temu se moramo boriti v parlamentu za najprimitivnejše pravice svojega naroda. Govornik konča v češkem jeziku: Res je, da "Slovan všude bratři má". To so pokazali Čehi. Zahvaljujemo jih za toliko ljubezen. Ona nas bo krepila v narodnih bojih. Res je sicer, kar pravi Kollár, da se v času vse izpreminja. A mi hočemo biti vedno edini. Plemenitim težnjam, pravi isti Kollár, nebo rado pomagamo do zmage. — Slovesno razburjenje je zavladao pri teh besedah v dvorani. Viharno so Čehi odobravalni te besede in govorniku od vseh strani najsrčneje čestitali.

Praga, 2. dec. Posl. Pihuljak želi, da se ustanovi Čehom visoka šola v Brnu, zato se pa mora izjavljati tudi za vseučilišče v Ljubljani in za ustanovitev maloruskega vseučilišča. G. bršček se zahvaljuje za prisrčne ovacije proti Slovenem. Slovenci so vedno zvesto služili Avstriji. Dinastično zvesto ob črnozoltih mejnikih poznajo na jugu le Jugoslovani. Kar je drugih še tam, ti je ne čutijo in so sovražni avstrijski ideji. — K sklepu se sprejme resolucija, ki zahteva, da se ustanovi v Ljubljani jugoslovansko vseučilišče in kot dodatek se sprejme zahteva maloruske univerze. — Brzobjavno so pritrdili sklepom dr. Šusteršič, Pogačnik, Berks in razna jugoslovanska društva. Češko ljudstvo je priredilo jugoslovanskim poslancem velikanske ovacije.

Ilir. Bistrica, 2. dec. Shod kat. političnega društva v Trnovem se je obnesel včeraj sijajno. Sprejela se je med živahnim odobravanjem resolucija za slovensko vseučilišče. Pohvalno je bil sprejet govor dr. Kreka. Zborovalci so bili ogorčeni na znani liberalni načrt ter so z ozirom na govor v drž. zboru zaklicali glasno obsodbo dr. Tavčarju!

Št. Jurij ob Tabru, 2. decembra. Katoliško-politično društvo za vranski okraj v Št. Juriju ob Tabru najodločneje obsoja neosnovane trditve poslanca dr. Tavčarja o slovenskem narodu.

Dunaj, 2. dec. Jugoslovani so pritrdili, da se vseučiliški predlog postavi za predlog o kmečkih zadrugah iz važnih taktičnih ozirih. Vlada je vsled tega prišla v veliko zadrego. Kakor se čuje, se zdaj vlada pogaja z Jugoslovani, da bi ta predlog popolnoma umaknili. Jugoslovani pa nečejo odnehati.

Dunaj, 2. decembra. Krščansko-socialna ženska zveza je imela včeraj velik shod. Dr. Weisskirchner je rekel o Wolfu: Strašna božja sodba je zadela moža, kateri je brezsravno rekel, da varuje čast nemških žena in deklet.

Bog nas varuj, da bi taki ljudje varovali žensko čast! — Lueger je rekel: Eden najhujših kričačev je proč. Upil je, da on razširja evangelij. Kje bo odslej razširjal evangelije, se ne ve prav. (Veselost.) Jaz mislim, da nikjer več.

Dunaj, 2. dec. V tukajšnjih krogih razširjene vesti, da se je ustrelil bivši poslanec Wolf, so neutemeljene.

Lvov, 2. decembra. Poljske gospe so imele tu demonstrativen shod. na katerem so protestirale proti nasilstvu zoper poljske žene in otroke v Prusiji. Priporočalo se je, naj vse poljske žene pristopijo društvu, ki ustanavlja zaklad za podporo onim Poljakom, ki so zatirani vsled svoje narodnosti.

Lvov, 2. dec. Nemški konzul je odpotoval iz Lvova. Govori se, da zaradi zadnjih demonstracij proti Nemcem.

San Francisco, 2. dec. (C. B.) V gosti megli sta trčila dva večja čolna, od katerih se je eden pogreznil. Utonilo je neki 20 oseb.

Haag, 2. dec. Vzdržujejo se govorce, da se namerava kraljica Viljemina ločiti od svojega moža.

Filadelfija, 2. dec. (C. B.) Šveda Viljema Millerja so aretirali, ker je izjavil, da mora biti Roosevelt ravnokotno ustreljen, kakor Mac Kinley.

Pekin, 2. dec. (C. B.) Dvor je preložil odpotovanje v Pekin za nedoločen čas, ker je cesarica-vdova zelo utrujena. Položaj se je zboljšal.

London, 2. dec. (C. B.) Cesar je izdal odlok, s katerim se Pu-Čunu vzame prestolonasledstvo.

London, 2. dec. Število blaznih je letos za 5000 večje nego druga leta. Zdravniki pripisujejo to dejstvo južnoafriški vojni.

Kapstadt, 2. dec. General Hamilton, generalni šef angleške armade, je došel semkaj. Hamiltona smatrajo za naslednika Kitchenerja, ki v kratkem poda ostavko (!).

London, 2. dec. Iz Pretorije poročajo: Dne 28. m. m. so poskusili Buri prodreti zahodno od Middelbuga. Angleže so pravočasno opozorili na nevarnost. Sovražnik se je moral umakniti z dozdevno velikimi izgubami.

London, 2. dec. Uradno se naznanja, da pričeni s 1. jan. 1902 brez posebnega dovoljenja nikomur ne bo dovoljen vstop v Kapsko kolonijo ali Natal. Kdor prosi dovoljenja, mora dokazati, da namen njegovega potovanja ni sovražen Angliji in da ima vsaj 100 funtov šterlingov premoženja. Z dovoljenjem pa ne dobi pravice do potovanja po notranjem južne Afrike.

Rapidol je izvrstno sredstvo za ličenje sobnih tal. Isto odstranja in preprečuje lepljivost lišenih desk. Edina prodaja za Kranjsko pri tvrdki BRATA EBERL v Ljubljani, Frančiškanske ulice. 228 1 12-5 Vnanja naročila proti povzetju.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 506,2 m. srednji zračni tlak 736,0 mm

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celsiusu	Veterevi	Nebo	Padavina v 24 urah
9. zveč.	740,9	-3,1	sl. jvzh.	jasno	
7. zjut.	740,9	-6,9	sr. jzah	megla	0,0
2. popol.	736,8	-1,1	sl. jvzh.	del. jasno	
9. zveč.	743,5	-4,7	sl. sever	oblač.	
7. zjut.	740,3	-4,6	sr. svzh.	jasno	0,0
2. popol.	740,3	-1,5	sr. svzh.		

Srednja temperatura sobote -3,3°, normale: 0-5°.
Srednja temperatura nedelje -1,1°, normale: 0-4°.

Dunajska borza.

Dne 30. novembra.

Skupni državni dolg v notah	98 00
Skupni državni dolg v srebru	98 85
Avstrijska zlata renta 4%	118 90
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	95 60
Ogerska zlata renta 4%	118 55
Ogerska krona renta 4%, 200	93 75
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gl.	1605-—
Kreditne delnice, 160 gl.	643 50
London vista	239 80
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	117 15

Dne 30. novembra.

20 marš	23 44
20 frankov (napoleonor)	19 05
Italijanski bankovci	93 05
C. kr. cekini	11 31

Dne 30. novembra.

3-2% državne srečke i. 1864, 250 gl.	190 —
5% državne srečke i. 1860, 100 gl.	171 —
Državne srečke i. 1864, 100 gl.	—
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	95 60
Tisne srečke 4%, 100 gl.	146 60
Dunavske vravnjavne srečke 5%	266 —

Zitne cene
dne 30. novembra 1901.
(Termin.)

Na dunajski borzi:
Za 50 kilogramov.

Pšenica za pomlad 1902	K 8 88 do 8 89
Rž za pomlad 1902	7 64 do 7 65
Koruza za maj-junij 1902	5 88 do 5 89
Oves za pomlad 1902	7 92 do 7 93

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za april 1902	K 8 71 do 8 72
Rž za april 1902	7 37 do 7 38
Oves za april 1902	7 65 do 7 66
Koruza za maj 1902	5 59 do 5 60

(Efektiv.)

Dunajski trg.

Pšenica hanaška	K 8 35 do 9 00
Rž južne zel.	8 50 do 8 90
Ječmen	7 40 do 7 60
ob Tisi	7 20 do 8 60
Koruza ogerska, stara	6 75 do 7 75
nova	5 85 do 5 96
Cinkvant, stara	5 40 do 5 50
nova	6 80 do 7 20
Oves srednji	6 20 do 6 50
Fižol	7 75 do 8 00
	7 75 do 10 75

Glavovir
tvrdke Kutschera, zelo dobro ohranjen, se zelo ceno prodá.
Poizvé se v zdravilišču Toplice, Kranjsko. 1146 2 2

Prodá se hiša šte. 27
z vrtom na Črnučah.
Več se poizvé ravno tam. 1157 3 - 1

Kuharica,
srednje starosti, ki je vajena vsakovrstnega dela, želi v službo vstopiti h kakemu gospodu duhovniku na deželi.
Ponudbe se prosi vposlati pod črkama U. P., poste restante Ljubljana. 1131 3 3

Razglas.

Žaga v najem!

Kranjskega verskega zaklada enostavna žaga v Stari Fužini (v Bohinju) se bode vnovič dala v najem za čas od 1. marca 1902 do konec februarja 1905.
Kdor želi v najem dobiti to žago, naj svojo pismeno ponudbo pri podpisnem oskrbništvu, kjer se tudi izvedó najemni pogoji, izroči vsaj do petka dne 20. decembra t. l. opoldne.

C. kr. gozdarsko in državnoposestno oskrbništvu
v Radovljici, dne 29. novembra 1901.

Tudi letos naj se Miklavž oglasi pri L. Schwentnerju v Ljubljani

ter naj si koš zvrhoma naloži najmičnejših, najvrednejših in najcenejših daril.

Izbor je pri L. Schwentnerju mnogovrsten in obilen, obilo je pa tudi otrok, ki po pravici pričakujejo, da jih Miklavž zaradi njih pridnosti bogato obdari.

Največje veselje bo napravil otrokom, če jim prinese:

Pisanice. Pesni za mladino, zložil Oton Zupančič. Cena kartoniranim 80 h po pošti 85 h.

Medvedji lov. Čukova gostija. Spisal Josip Brinar. Prvi zvezek »Mladinske knjižnice«. Cena kart. 80 h, po pošti 85 h.

Na rakovo nogo. Spisal Ivan Trošt. II. zvezek »Mladinske knjižnice«. Cena kart. 80 h, po pošti 85 h.

Dobri otroci. Kolorirane slike s pesmicami. Za najnežnejšo mladino. Cena 24 h, po pošti 29 h.

Naše domače živali. Kolorirane slike iz domačega živalstva za najnežnejšo mladino. Cena 40 h, po pošti 45 h.

Otročičem v zabavo. 22 koloriranih slik s pesmicami. Cena broš. 80 h, po pošti 90 h.

Otročičem v zabavo. Leporello-izdaja; slike so napete na močni lepenki s platnenimi hrblji. Cena 1 K 50 h, po pošti 1 K 70 h.

Noetova barka. Živalstvo v podobah s pesmicami. Kolorirana izdaja. Cena 1 K 60 h, po pošti 1 K 75 h.

Sladki orehi. Računski primeri v slikah in pesmicah. Cena kolorirani in kartonirani izdaji 1 K 60 h, po pošti 1 K 80 h.

Pa tudi drugih koristnih stvari naj Miklavž ne pozabi, n. pr.

peres, svinčnikov, držal, barv, papirja, zvezkov, beležnic, črnilnikov itd. itd.

sploh preskrbi naj z vsem, česar treba za dom in za šolo. Torej, pridni otroci, le priporočajte se Miklavžu, da Vam kaj prinese iz trgovine 1143 4-3

L. Schwentner
v Ljubljani, Dvorni trg.

Nakup in prodaja vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za izgubo pri třebranjih, pri izžrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako třebranje. Kulaniina izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba „M E R C U R“
1, Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnila vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni svetli za dosego kolikor je mogoče visocoga obrestovanja pri popolni varnosti naloženih glavnice.

Izdajatelj: Dr. Evgen Lampe. Odgovorni vrednik: Iven Rakovec. Tisk „Katoliške Tiskarne v Ljubljani.“